

KRAJINSKI PARK
**Tivoli, Rožnik
in Šišenski hrib**

Strokovni posvet: Nabiranje in varstvo gliv
Gozdarski inštitut Slovenije, Ljubljana, 23.-24. 9. 2021

Luka Šparl, višji naravovarstveni svetovalec

**VODOVOD
KANALIZACIJA
SNAGA**

skupina Javni holding Ljubljana

NABIRANJE GOB, PREGLED ZAKONODAJE S PREDLOGI SPREMEMB

Poletni goban (*Boletus reticulatus* Schaeff. 1774)
foto: Luka Šparl

NABIRANJE GOB

- Razlogi popularnosti gobarjenja v Sloveniji – jih poznamo?

Koliko in kdaj nam je dovolj?

Jesenska bera gob na Goričkem

foto: Luka Šparl

Spomladanska bera užitnih smrkov
foto: Luka Šparl

Bera poletnih gob v Halozah
foto: Luka Šparl

Bera poletnih gob na Pokljuki
foto: Luka Šparl

Poznopoletna bera gob na Goričkem
foto: Luka Šparl

Jesenska bera gob na Pohorju
foto: Luka Šparl

Sušenje poznojesenske bere gob
foto: Luka Šparl

POMEN GOSPODARJENJA Z GOZDOM

“Sanacija” gozdov
na območju Zgornjega Jezerskega

foto: Luka Šparl

“Nekaj deset vrst kolobarnic (*Tricholoma* sp.) je prepoznanih kot ogroženih v eni ali več držav EU. Za mnoge od teh vrst je **glavni dejavnik njihove ogroženosti** zmanjšanje kvalitete in ustreznosti habitata, predvsem izguba starorastnih gozdov in razširjena praksa izvajanja golosekov.
vir: Christensen, M. & Heilmann-Clausen, J. (2013): The genus *Tricholoma*

Prvo slovensko gobarsko društvo je bilo ustanovljeno v Ljubljani in razmeroma pozno – šele spomladi 1961. Niso ga ustanovili strastni nabiralci gob, kot bi samoumevno domnevali, temveč znanstveniki. Porodil ga je znanstveni interes. Od tod tudi njegovo prvo ime: Mikološka sekcija Prirodoslovnega društva Slovenije.

vir: „Gobarjenje kot znanost in strast“
Delo. 14. 9. 2012.

- Ali vemo koliko znaša skupni iznos gob iz slovenskih gozdov? ☹️
- Katere vrste gob najpogosteje nabirajo slovenski gobarji?
- V katerih delih Slovenije gobari največ ljudi?

- Ali smo na področju izobraževanja na temo nabiranja gob (zmernost, ekološki in naravovarstveni pomen gliv) naredili dovolj?
- Katere izobraževalne institucije v Sloveniji imajo v svojih programih dela tudi pregledno obravnavo tematike gliv (vrtci, OŠ, SŠ, VŠ, UNI)?
- DILEMA: Kakšen doprinos k nabiralništvu v Sloveniji ima dolgoletna tradicija organiziranih razstav svežih gob? Kakšna je vloga MZS?

Amyloporus campbellii v mestnem parku v Čakovcu na Hrvaškem
foto: Luka Šparl

ZAKONODAJNI OKVIR

- **Zakon o ohranjanju narave** ((Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18 in 82/20))
- 3. člen (naravno ravnovesje)
- (2) Naravno ravnovesje je porušeno, ko poseg uniči številčno ali kakovostno strukturo življenjske združbe rastlinskih ali živalskih vrst,....
- 9. člen (ekološka in socialna funkcija lastnine)
- (1) Lastnik zemljišča mora dopustiti na svojih zemljiščih neškodljiv prehod drugim osebam in drugo splošno rabo v skladu z zakonom ter dopustiti na svoji lastnini opravljanje nalog ohranjanja biotske raznovrstnosti in ukrepov varstva naravnih vrednot (v nadaljnjem besedilu: naravovarstvene naloge).
- 11. člen (določitev pojmov)(18.) Cepljivke, glive in lišaji se obravnavajo kot rastlinska vrsta.
- 12. člen (posebno varstvo države) Rastline (= glive) in živali so pod posebnim varstvom države.
- 14. člen (splošni varstveni režim)
- (2) Zniževati število rastlin ali živali posameznih populacij, ožati njihove habitate ali slabšati njihove življenjske razmere do take mere, da je vrsta ogrožena, je prepovedano.
- (3) Rastline ali živali je prepovedano namerno, brez opravičljivega razloga ubijati, poškodovati, odvzemati iz narave ali vznemirjati.
- (4) Habitat populacij rastlinskih ali živalskih vrst je prepovedano namerno, brez opravičljivega razloga uničiti ali poškodovati.
- 15. člen (posegi in dejavnosti)
- (1) Vsakdo, ki posega v naravo oziroma v habitat populacij rastlinskih ali živalskih vrst, mora uporabljati načine, metode in tehnične pripomočke, ki prispevajo k ohranjanju ugodnega stanja vrste.

Ameriški raziskovalec ekologije rastlin Robert Whittaker je že leta 1959 (pred 62 leti!) glive kot prvi uvrstil v samostojno kraljestvo.

F= Fauna + F= Flora + F= Funga

Coprinopsis trispora (vrsta tintovke)
foto: Luka Šparl

ZAKONODAJNI OKVIR

Zakon o gozdovih ((Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16))

- 3. člen

(5). Funkcije gozdov so ekološke: varovanje gozdnih zemljišč in sestojev, hidrološka, funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti ter klimatska funkcija; socialne: zaščitna funkcija – varovanje objektov, rekreacijska, turistična, poučna, raziskovalna, higiensko – zdravstvena funkcija, funkcija varovanja naravnih vrednot, funkcija varovanja kulturne dediščine, obrambna ter estetska funkcija; proizvodne: lesnoproizvodna funkcija, pridobivanje drugih gozdnih dobrin ter lovnogospodarska funkcija.

- 5. člen

(1) Lastnik gozda mora dopustiti v svojem gozdu prost dostop, razen za primere pridobitne turistične oziroma pridobitne rekreativne dejavnosti;

(1) Dopustiti v svojem gozdu čebelarjenje ter lov in rekreativno nabiranje plodov, zelnatih rastlin, gob in prosto živečih živali v skladu s predpisi.

- 25. člen

(1) V gozdovih, v katerih bi se z nabiranjem živali, plodov, gob ali rastlin ogrožala katera koli rastlinska ali živalska vrsta oziroma funkcija gozdov, se lahko nabiranje omeji ali prepove. Omejitev vrste, količine, načina, kraja in časa nabiranja ali prepoved nabiranja predpiše minister, pristojen za gozdarstvo.

- 81. člen

(3) Z globo od 200 eurov do 400 eurov se za prekršek kaznuje tudi posameznik, ki:

4. pri rekreativnem nabiranju plodov, zelnatih rastlin, mahov in gob preseže dovoljene količine (prvi odstavek 5. člena).

Pravilnik o varstvu gozdov ((Uradni list RS, št. 114/09 in 31/16))

7. člen (območja, pomembna za ohranitev prostoživečih živali oziroma rastlin)

(4) Na nahajališčih ogroženih rastlinskih vrst, ki so bistvena za ohranjanje teh vrst oziroma njihovih populacij, se gospodarjenje prilagodi ekološkim zahtevam teh vrst na podlagi usmeritev v gozdnogospodarskih načrtih.

19. člen (ukrepi za blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje)

- ohranjanje zadržanosti tal z rastlinstvom in opuščanje steljarjenja

41. člen

(pridobivanje semen gozdnih dreves in drugih gozdnih dobrin)

(1) Šteje se, da se gozd opustoši oziroma se v njem ogrožajo njegove funkcije, če se:

- nabirajo drevesni plodovi, semena, cvetje ali vejevje tako, da se površina krošnje drevesa zmanjša za več kot 30% in če je morebitno obvejevanje drevesa opravljeno na način, da rez ni gladek;
- pri izkoriščanju grmovnic v grmu pusti manj kot 30% živih poganjkov razen v primerih, ko je z gojitvenim načrtom določeno drugače;
- nabirajo zelnate rastline tako, da se odstrani več kot 30% rastlin oziroma več kot vsaka tretja rastlina;
- nabirajo mahovi tako, da se odstranijo z več kot 20% površine, ki jo mahovi poraščajo.

43. člen

(rekreativno nabiranje gozdnih dobrin)

(1) Posamezni obiskovalec gozda lahko v smislu rekreativnega nabiranja za lastne potrebe nabere dnevno največ 2 kg gob, razen gob, ki jih je prepovedano nabirati na podlagi predpisa, ki ureja varstvo samoniklih gliv, plodov, mahov in kostanja ter 1 kg zelnatih rastlin, razen rastlin, ki jih je prepovedano nabirati na podlagi predpisa, ki ureja varstvo zavarovanih rastlinskih vrst.

(2) Šteje se, da obiskovalec gozda pri rekreativnem nabiranju plodov, zelnatih rastlin ali gob ogroža funkcije gozda, če pri tem ravna tako, kot je navedeno v osmi, deveti, deseti in enajsti alineji prvega odstavka 41. člena tega pravilnika.

Uredba o varstvu samoniklih gliv (Uradni list RS, št. 57/98, 56/99 – ZON, 41/04 – ZVO-1 in 58/11)

5. člen

Posameznik lahko nabere v enem dnevu največ dva kilograma gob, skladno z določbami te uredbe. Poleg količine iz prejšnjega odstavka je dovoljeno nabrati tudi gobo, ki je težja od dveh kilogramov.

12. člen

Nadzor nad izvajanjem prepovedi, omejevanjem in pravili nabiranja gob opravljajo gozdarska inšpekcija, inšpekcija varstva okolja in pooblaščen nadzorna služba za varstvo parkov in drugih zavarovanih naravnih znamenitosti.

Nadzor nad trgovanjem z gobami opravlja tržna inšpekcija.

14. člen

Z denarno kaznijo najmanj 50.000 tolarjev (op.: ~ 210 €) se kaznuje posameznik:

2. če ravna v nasprotju s 4. ali 5. členom.

Pristojni inšpektor, pooblaščen nadzornik, carinik ali policist lahko takoj na kraju samem izreče kazen zaradi prekrška in izterja denarno kazen v višini 50.000 tolarjev ali izda plačilni nalog posamezniku:

3. če ravna v nasprotju s prvim odstavkom 5. člena;

Uredba o zavarovanih prostoživečih vrstah gliv (Uradni list RS, št. 58/11)

4. člen

(1) Prepovedano je zavestno uničevanje zavarovanih vrst gliv, zlasti odvzem iz narave ali uničevanje gob in podgobja ter ogrožanje obstoja teh vrst na njihovem naravnem območju razširjenosti.

(2) Prepovedano je posedovanje, prevažanje, prenašanje, prodaja, zamenjava ter ponujanje za prodajo ali zamenjavo zavarovanih vrst gliv, odvzetih iz narave.

10. člen

Nadzor nad izvajanjem te uredbe opravljajo inšpektorji, pristojni za ohranjanje narave, inšpektorji, pristojni za gozdove, in naravovarstveni nadzorniki.

11. Člen

(3) Z globo od 250 do 2.500 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje posameznik , če v nasprotju s:

- 4. členom te uredbe zavestno uničuje zavarovane vrste gliv ali poseduje, prevaža, prenaša, prodaja, zamenjava ter ponuja za prodajo ali zamenjavo zavarovane vrste gliv, odvzete iz narave,

Močvirska kapica (*Mitrula paludosa*)

foto: Luka Šparl

Tabela: Poročilo o delu gozdarske inšpekcije v letih 2015-2020 na področju nadzora nabiranja gob

Leto	Število opravljenih nadzorov nabiranja gob	Izreki
2015	?	1 opozorilo po ZP-1
2016	?	1 opozorilo po ZP-1
2017	?*	* Enkratni zaseg 182 kg gob 5 državljanom Romunije.
		3 opomini
		4 globe
2018	48	4 opozorila po ZP-1
		2 opomina
		7 glob
2019	29	2 opozorili po ZP-1
		1 globa
2020	19	1 opomin

Vonjava zlatoluknjičarka (*Auriporia aurulenta*)
foto: Luka Šparl

Število kršiteljev je odvisno od gobarske sezone, saj se gobarji ob intenzivni rasti gob težko držijo količinske omejitve, kljub temu, da jo poznajo.

Nadzor nabiranja gob je težaven, saj je potrebno kršitelja ujeti pri samem dejanju, običajno v gozdu, daleč od poti. Predvidevamo, da odkrijemo le manjši del kršiteljev. Do kršitev predpisov o nabiranju samoniklih gliv prihaja predvsem v času njihove intenzivne rasti, ki je sezonska ter časovno in krajevno nepredvidljiva.

vir: Poročilo o delu gozdarske inšpekcije za leto 2020.

Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/IKGLR/LetnaPorocila/Letno-porocilo-o-delu-IRSKGLR-2020.pdf>

MOŽNOSTI IN PREDLOGI SPREMEMB (ZAKONODAJE)

- Kadrovsko okrepiti nadzorne organe (IRSOP, IRSKGLR, ZGS, ZO) in izboljšati učinkovitost opravljanja nadzorov.
- Na podlagi kvalitativnih podatkov identificirati območja prekomerne obremenitve na gozd z vidika nabiralništva.
- Vpeljati vsebine biologije, gospodarskega in naravovarstvenega pomena gob v izobraževalni proces.
- Reorganizirati sistem razstavljanja svežih gob (obstoječe podatke o užitnosti dopolniti in kasneje nadomestiti s podatki o biologiji, ekologiji in naravovarstvenem pomenu gob).
- Razstavljanje svežih gob v največji meri nadomestiti z virtualnimi in in-situ načini izobraževalnih predstavitev o gobah.
- Dinamično upravljanje poti in območij (preusmerjanje ljudi na manj obremenjena območja).
- Kjer je ogrožena določena glivna vrsta oziroma funkcija gozdov, se lahko nabiranje omeji oz. prepove (25. člen ZG).
- Sistemsko (na vseh ravneh in interdisciplinarno) nasloviti vprašanje možnosti omejevanja in zmanjšanja prekomernega pritiska na gozd.

IZOBRAŽEVANJE IN OZAVEŠČANJE PRIRODOSLOVNO DRUŠTVO SLOVENIJE

O DRUŠTVU ▾ REVIJA PROTEUS ▾ NARAVOSLOVNA POTOVANJA ▾ TEKMOVANJE ▾ PRODAJA KNJIG ▾ NARAVOSL

» ŠOLSKO LETO 2020-2021

3338 učenk in učencev

40 zlato

ŠOLSKO LETO 2020-2021 178 srebrno Proteusovo priznanje

Tema tekmovanja:

GLIVE

Skupina šopastih čeladic (*Mycena stipata*)
foto: Luka Šparl

PRISPODOBA O MOŽNOSTI
SPREMEMBE ZAKONODAJE

Življenje je kot labirint.
Če izberemo napačno pot,
je težko najti pot nazaj.

Problematika prekomernega pritiska na slovenske gozdove je sistemske narave.
Njeno reševanje zahteva ⬆️⬆️ interdisciplinaren pristop (izven okvirov
naravoslovja) in kontinuirano ter odkrito komunikacijo vseh deležnikov.